

art

Banking Bulletin

Peter Kalmus: Umenie na plný úväzok

Text: Gabriela Kisová, fotografie: Miro Nôta, Sylvia Sternmüllerová a Gabriela Kisová

Performer, akcionista, aktivista a jeden z najznámejších a najuznávanejších autodidaktov slovenského výtvarného umenia. Peter Kalmus robí umenie podobne ako rozpráva: nahlas, s plným nasadením, bez kompromisu. Jeho témy sú existenciálne a hlboko zakorenené v euroamerickej kultúre ako smrť, náboženstvo, čas a jeho plynutie. V tvorbe sa venuje prevažne inštaláciám, objektom, experimentálnym žánrom a autorským technikám, pracuje s odpadovými materiálmi a hrdo sa hlási k odkazu Marcela Duchampa, ktorému vďačíme za zrušenie hraníc medzi umením a realitou.

Gabriela Kisová: V tvojej tvorbe je frekventovaná téma smrti, v roku 1980 si dokonca plánoval samovraždu, ktorú si chcel dokumentovať ako umeleckú akciu. Pokus z dnešného pohľadu našťastie nevyšiel, ale téme smrti sa ďalej venuješ v performanciách, objektoch a inštaláciách. Pociťoval si niekedy strach? Kde sú pre Teba hranice umenia?

Peter Kalmus: Strach je dôležitý nielen pre tvorbu, ale aj pre život, určitým spôsobom môže byť inšpiratívny a kreatívny. Nakoniec najdrahší obraz v dejinách tejto planéty bol podvedome i vedome inšpirovaný strachom a úzkosťou. Pastel Edvarda Muncha, ktorý sa nedávno vydražil za 120 miliónov dolárov. Smrťou sa zaoberám neustále a pripravujem si aj objekty a rekvizity na inštaláciu, ktorá bude súčasťou poslednej rozlúčky s mojou telesnou schránkou.

Môj názor na hranice v umení je jednoduchý. Umelecké diela by mali odbúravať všetky možné i nemožné estetické hranice, a naopak s nesmiernou pokorou rešpektovať prirodzené etické hranice. Napríklad, kultúra by nemala byť zneužívaná na šírenie a propagáciu rasistických, národnostných, etnických a iných neznášanlivostí. Umenie by v žiadnom prípade nemalo slúžiť totalitným a diktátorským ideológiám. Práve naopak.

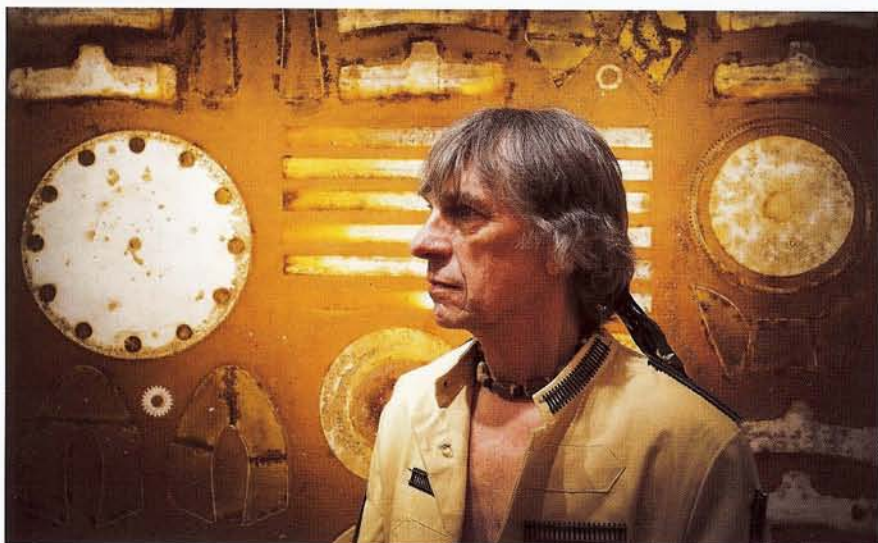

▲ Záber z výstavy Petra Kalmusa **DIELO** v Dome umenia v Bratislave, 2010

GK: Na skupinovej výstave **Delete v Slovenskej národnej galérii** aktuálne vystavuješ sériu autorských kníh, pracoval si s textom **Franza Kafku**, v ktorom sa jedna z postáv volá **Kalmus**. Aký máš vzťah k svojmu menu a prečo je pre Teba umelecky zaujímavé?

PK: Alibisticky a so sebavedomým zdôrazňovaním fatalizmu by som mohol povedať, že za nič nemôžem, nakoľko som radikálny a ortodoxný zástanca predestinácie, a tak všetko, čo robím, je dopredu dané a nemenné. Od počatia cez dátum narodenia, život, vzdelanie, prácu, vzťahy

▲ Peter Kalmus na výstave **TOTO NIE JE MAĽBA**, Krokus Galéria 2012

až po posledné vydychnutie. So svojim menom, ktoré mám po otcovi, som nadmieru spokojný. Spomínaš Franza Kafku a musím pokorne konštatovať, že mať tak jeho talent určite by som menej špekuloval nad svojím priezviskom. K menu Kalmus plánujem, i keď to slovo nemám rád (kalmus v nemčine znamená puškovec, poznámka g.k.), rozsiahlejšiu autorskú výstavu v blízkej budúcnosti.

GK: Rád používaš autorské techniky ako napríklad, koróznou grafiku alebo pavučinovú kresbu, zbieraš nájdené predmety a chodíš do kovošrotov. Akú úlohu zohráva náhoda pri Tvojej práci?

PK: Keďže som bol celkom neplánovane a náhodou splodený na periférii Piešťan v adventnom období roku 1952 nemeckým študentom vysokej školy Wolfgangom

a slovenskou učiteľkou Máriou, má náhoda v mojom živote a tvorbe dosť dôležité a zákonité miesto. Ale ako sa hovorí, na náhodu musí byť vedec rovnako ako umelec pripravený, pretože určitým (a dosť podstatným) spôsobom náhoda vlastne neexistuje (aspoň pokiaľ ide o genetické kódy). Žiaľ toto čaro okúsim, až keď si nechám ako poctu Leonardovi pitvať mozog – tento mikrochirurgický zákrok by mohol byť považovaný za moju poslednú performanciu pred definitívnym spopolnením.

GK: V tvorbe sa venuješ témam ako šport, smrť, náboženstvo, politika. Existuje téma alebo oblasť, ktorá pre Teba umelecky nie je vôbec zaujímavá?

PK: Tém a oblastí, ktorým sa vo svojej tvorbe nevenujem, je určite mnoho. Snažím sa vyhýbať témam, ktoré mi nie sú

blízke a hlavne im nerozumiem. Súčasná doba je tak prekomplikovaná, že na rozdiel od renesancie sa nevyskytuje človek, ktorý by rozumel aspoň čiastočne a náznakovo všetkému. Svojím spôsobom nerozumiem ani všetkým prejavom súčasného výtvarného umenia. Veľa polôh ma ani nezaujímajú a neoslovuje. Určite nikdy v tomto živote nebudem výtvarne profesionálne riešiť interiér auta, prípadne navrhovať svadobné šaty pre komerčnú požičovňu. Tiež určite nebudem pod mikroskopom maľovať figurálny motív na rozrezaný vlas. Je to dané aj tým, že nie som typ klasicky a akademicky školeného výtvarníka, ktorý bravúrne ovláda kresbu, maľbu a modelovanie.

GK: Zastávaš názor, že umenie musí byť svojím spôsobom náboženstvo. Zrejme si vyžaduje silné presvedčenie...

PK: Používam ten termín, ale iba ako voľné prirovnanie, pretože neviem, čo presne to slovo znamená, i keď definíciu poznám. Samozrejme myslím na porovnanie s náboženstvom, ale nie ako na náhradu boha, ale ako na určitý druh posadnutia, možno niekedy na hranici fanatizmu, ale predovšetkým obete. Umenie ako tvorivé sympóziu na plný úväzok, ktoré pochopiteľne nemôže byť nadradené životu. Ani smrti.

GK: Máš nejaký nesplnený umelecký sen, ktorý by si rád realizoval, keby si mohol?

PK: Napriek blížiacemu sa šesťdesiatke mám snov a zámerov mnoho. Niekedy ma trápi, že ich nestihnem všetky zrealizovať, ale to nie je až také podstatné a dôležité. Okrem iného by som chcel pochopiť význam a zmysel svojich spánkových snov, ktoré si občas zapisujem. Rovnako mám v úmysle dôkladnejšie sa oboznámiť s dielom Výklad snov od Sigmunda Freuda. Túžim vytvoriť akúsi zaujímavú architektúru, nejakú depozitno-muzeálnu-factory. Pozemok som si už zaobstaral. No ten hlavný chlapčenský sen byť umelcom sa mi splnil, prirodzene v rámci mojich daných možností.

Peter Kalmus (*1953 v Piešťanoch) sa na (česko)slovenskej výtvarnej scéne pohybuje od druhej polovice 70. rokov minulého storočia. Jeho umelecký program vychádza z tradície neoavantgardy, umenia akcie a konceptuálnych stratégií, v jeho tvorbe zohráva dôležitú úlohu procesualnosť, vytváranie veľkých sérií, dlhodobé zbieranie materiálu a jeho akumulácia. Peter Kalmus žije a tvorí v Košiciach a v Piešťanoch.

▲ Záber z výstavy **DELETE**, Slovenská národná galéria, 2012